

is allemaal waterverf, 't blazen beteekent niet; 't geen er in 't hoofd en in 't hert zit, is alles. En 'k hoor dat uwe zaken maar zeer slecht staan.

— Maar, heilige Apostel Paulus, we meenden wij, er is ons gezegd en somtijds ook geprekeet...

— Tut, tut, tut, geen preambullen. Waarom zijt ge zoo liefdeloos geweest? zoo onrechtvaardig? Waarom hebt gij de Demokraten veracht en vervolgd? Waarom hebt gij niet meegewerkt om de nieuwe Wereld in te richten? Ge weet gij toch dat Satan gedurig werkt met zijn Heidendom, dat er in Europa een nieuw Heidendom was ontstaan? dat de Arbeid er verneerd lag en zonder eten? Dat de slaven van 't Heidendom beter gekleed waren, gevoed en gehuisvest, als veel Christene Werklieden van Europa?

— Maar Sinte Paulus, ik meende ik goed te doen, dat is mij nooit alzo geprekeet of voorgelouden.

— En was d'Encecliek van den Paus daar niet? Spreek recht uit. Hebt gij ooit die Encecliek gelezen?... Ge zegt niets!

Sinte Pieter. — Och Apostel Paulus, ge ziet wel zijn ziel was te politiek om die Encecliek te verstaan... 't is een van die gasten, indien onder d'Encecliek niet gestaan had, Leo XIII, PAUS, hij zou den schrijver van d'Encecliek socialist genoemd hebben. Ze meinen, ze dachten, en als zij hier komen, ze zijn gelijk 'ne visch op 't zand...

» Toe, spreekt; in de wereld, daar had ge zooveel te zeggen; den 13 Juni, ge stondt daar te tieren en te schreeuwen tegen de Demokraten, en nu ge zijt daar gelijk 'nen botvisch of 'ne pladijs.

— Om de waarheid te zeggen...

Sinte Pieter. — Dat mankeert er nog aan, dat gij hier zoudet liegen aan 't Rijk der Hemelen, gelijk ge gelogen hebt in uw gazetten, gelijk ge naar 't Bisdom geloopt zijt met langens tegen Priester Daens.

— Mais, Saint Paul, j'ai...

Sinte Pieter. — Ventertwee! met uw fransch!

— 'k Heb ik wel de Kerk opgepast en zelfs in de Processie gegaan.

Apostel Paulus. — Hetgeen juist tot verergerenis dient... Als 'ne Fabrikant die zijn werkvolk uitzuigt en behandelt gelijk 'n slavendrijver, als 'ne meester die zijne oude Werklieden wegjaagt als honden of die aan zijnen zoon zulke schoone commissiën oplegt, als die in de processie met een flambeeuw gaan, dat verergerert 't Volk, 't is de Judaskus aan Ons Heer, 't zijn de kooplieden in den Tempel.

— Maar, Apôtre Saint Paul, ik was geen Fabrikant.

— Ge waart toch Mensch, en daarbij Christen Mensch: *Bemint uwen Evenmensch als u zelven*, is dat een gebod, ja of neen?.. Ge moet JA zeggen; 't is een gebod, 't is een gebod, iets dat men moet volbrengen, nog meer als 's zondags Mis hooren of zijnen Paschen houden... Ergo ik ga voort en concludeer: Als gij, rijke mensch, christen mensch, fransche Congreganist, als gij ONGEVOELIG zijt aan 't lijden van den Evennaaste, zoudt gij dien toestand van Ellende en Slavernij voor u willen? en is dat uwen Evennaaste beminnen als uw eigen zelven?

Die arme ziel is dan op den bascuil gegaan en M. Daens zal ons waarschijnlijk wel laten weten hoeveel zij te licht is bevonden.

Een Socialistisch Boerencongres

In de *Neue Zeit* geeft Paul Engelman een zeer belangrijk artikel over *Twee Socialistische Boerencongressen*. Wij deelen daaruit een gedeelte mede, waaruit onze lezers zien zullen, dat het vooral het denkbeeld van gemeenschappelijk grondbezit is, dat de hongaarsche boeren hebben aangegrepen en waaruit zij redding voor den dreigenden ondergang verwachtten.

Er bestaat op het vasteland nauwelijks een tweede land, waar de voorwaarden voor eene omkeering van de landbouwende bevolking zoo gunstig waren als in Hongarije: kolossale kerkelijke en adellijke latifondiën (uitgestrekte landgoederen), steeds toenemende onteigening van het klein-boerendom door het zich uitbreidende burgerlijke groot-grondbezit, zoowel als voortdurende verergering der arbeidsvoorwaarden aan de eene en onvoldoende verdere bronnen van bestaan aan de andere zijde.

Daarbij komt dat in den pas begonnen strijd der proletariërs een volksstam als de Magyaren de leiding op zich heeft genomen, die zich door een onbuigzaam zelfgevoel en een sterk democratisch instinct onderscheidt.

Volgens het *Statistische Monatschrift* (1890) bezitten daar:

231 personen te samen	3,950,000 joch (1)
5195 "	14,420,000 "
13748 "	6,600,000 "
118981 "	6,741,000 "
2348110 "	15,027,889 "

Tot de laatste categorie is overigens ook het stedelijke privaat-grondbezit gerekend, zoodat dat van diegenen onder de dagloners, die nog eenige stukjes tuingrond of bouwland bezitten, maar ook 1,440,000 kleine boeren, met een bezit van tot aan 5 joch.

1) Een Joch = 0,5764 H. A.

Nu is echter een bezit zelfs van 10 joch niet toereikend om van de opbrengst daarvan eene familie te onderhouden, ja, in vele streken zijn zelfs de bezitters van boerderijen tot eene uitgestrektheid van 10 joch gedwongen, hun inkomen door verkoop van boerenarbeidskracht aan te vullen, voornamelijk om de hooge belastingen te kunnen opbrengen.

Bij de belasting onderscheidt men den grond in vier klassen en wanneer men afgaat op de gegevens der belastingbepaling, dan moet men aannemen, dat de kleine boeren slechts landerijen van de eerste klasse bezitten, want de aanslag van deze gronden in de belasting, die door de uit heeren bestaande belastingkommissies worden vastgesteld, komen merkwaardiger wijze meestal met die van de beste gronden overeen, namelijk 4 gulden 20 kreuzer per joch.

Hierbij komen nog de gemeentelasten tot een bedrag van hoogstens 60 p. h. der rijksbelastingen, en de belasting voor de weger, welke zelfs bij den geheel bezitlozen daglooner, die slechts een gulden aan rijksbelasting onbetaalt, g. 1.40 bedraagt en bij kleingrondbezitters tot op 20 g. stijgen kan.

Zooda reeds boven werd vermeld, is eene bezitting van 10 joch (en naar de plaatselijke omstandigheden zelfs tot 20 joch) niet toereikend om van de opbrengst daarvan eene familie te onderhouden en de belastingen op te brengen.

Deze boeren nemen daarom aan om velden van de groot-grondbezitters te bearbeiten tegen een bepaald aandeel in den oogst. Dit is een stelsel, 't welk den bezitter grootendeels van het ondernemers-risico ontslaat, hem in staat stelt, het zonder opzichter te doen en dus het loon van dezen te besparen, een stelsel overigens, dat de arbeiders tot de hoogst mogelijke krachtingspanning aanspoort.

Dat deze arbeid, niettegenstaande de drukkende voorwaarden, waaronder hij plaats heeft, nog steeds verricht wordt, vindt zijne verklaring in het verval van het middelmatige en kleingrondbezit, in de toenemende vraag om werk met aandeel in den oogst aan de zijde der boeren, die op den weg naar het proletariaat reeds zoover gevorderd zijn, dat zij nevens werk voor eigen rekening, ook arbeid in loondienst moeten verrichten.

Echter ondanks alle inspanning krimpt het jaarlijksch inkomen voortdurend in, de hypotheeklasten stijgen, totdat het eene stuk land na het andere verkocht moet worden.

De groote boerderijen zijn in dit verval begrepen — de provinciale spaarkassen en andere kredietinstellingen bloeien.

Dat is de zegen der kapitalistische ontwikkeling (2). In de vruchtbare streek van Hongarije, in het komitaat Bacs-Bodrog zijn negen tiende der boerderijen met schuld belast en daaronder sommige tot een bedrag van 300 gulden per joch.

Te Zenta, eene groote landstad in hetzelfde komitaat, waren het vorige jaar 460 boeren-familien, die voor eenige jaren nog behoorlijk welarend waren, gedwongen ondersteuning van gemeentewege aan te nemen.

En in het komitaat Baranya, in den hoek tusschen Donau en Drau, komt het voor dat de met schuld belaste boeren hunne bezitting in den steek laten en op den loop gaan, zonder dat zij beproeven het rampzalig overblijfsel van hunne bezittingen te verkoopen.

Met de uitbreiding der beweging onder de veldarbeiders deed zich reeds voor geruimen tijd de behoefte aan een eigen congres der veldarbeiders en kleine boeren gevoelen, nadat op de sociaal-demokratische partijdagen meermalen boeren als afgevaardigden verschenen waren.

Aan deze behoefte werd dan ook voldaan en wel meer dan noodig was — er hadden namelijk twee zulke congressen tegelijk plaats; het eene in januari van dit jaar te Budapest, het andere twee weken later te Czegled.

De beide congressen stonden in zekeren zin vijandig tegenover elkander, maar dit was slechts een gevolg van persoonlijke, niet van zakelijke geschillen.

Het in de landstad Czegled gehouden congres verdient niet de minste belangstelling, zoowel om de talrijke deelneming — er waren 103 afgevaardigden en daaronder 30 kleingrondbezitters — als ook omdat de beraadslagingen hier door de boeren zelf geleid werden, wat te Budapest door niet-landbouwers geschiedde.

Wel ging het in den beginne wat moeilijk, maar spoedig nam het bureel de leiding op flinke wijze waar.

De besluiten omtrent het vraagstuk der loonen weken van die van Budapest in zooverre af, dat zich tegen eene gedeeltelijke belooning in natura geene stem verheef.

Men verklaarde veeleer, dat de massa der veldarbeiders bij de zuivere belooning in baar geld niet te winnen zou hebben, wijl zich de boer bij den aanblik van den gevulden graanzak voor den winter beter geborgen voelt. Daarbij komt dat ten aanzien der verschaffing van levensmiddelen het ontvangen van enkel geld als loon voor het landelijk proletariaat niet voordeliger is.

Als arbeidsdag (gedurende den oogst) werd de tijd van 5 ure 's morgens tot 7 ure 's avonds, met behoorlijke rustpauzen voor ontbijt, middag- en avondmaal geëischt. Van den achturen-

2) De hypotheekschulden in Hongarije met in begrip van Kroatie en Slavonie bedroegen met uitzondering van de sommen door oostenrijksche kredietinstellingen verschaft

in 1891	412389000 gulden
in 1894	525415400 gulden

dag (die bij den landbouw nauwelijks doorvoerd baar is) werd geene melding gemaakt.

De belangrijkste, meest beteekenisvolle besluiten zijn die omtrent « den toestand der kleine boeren. »

De inleider en de volgende sprekers waren grondbezittende boeren; zij allen noemden de recepten van de zijde der bezittende klasse voorgelagen ter redding van de boeren — kolonisatie, ontwikkeling van huisnijverheid, goedkoopere krediet — ijdele beloften, of in het gunstige geval waardelooze lapmiddelen. Onder levendige toelichting werd het volgende besluit bij akklamatie aangenomen

« Erkennende dat de ondergang van het kleingrondbezit niet te keeren is, ziet het kongres het eenige heil voor het kleinboerendom in de rijen der socialdemokratie en in den schouder aan schouder met de arbeidersklasse gevoerden strijd om economische gelijkheid.

Daarna volgde de aanneming der beginselverklaring van den sociaaldemokratischen partijdag van het jaar 1890 met bijzonderen nadruk op het einddoel: het brengen van den grond in het bezit der gemeenschap.

De overige besluiten van het congres omvatten de vorderingen: voltooiing der arbeiderswetgeving en uitbreiding daarvan op de landelijke arbeiders, in het belang der kleine grondbezitters, invoering eener toenemende inkomstenbelasting en billijke verpachting der staatsdomijnen, algemeen stemrecht, opheffing der borgstelling voor de dagbladen.

De Eerste Mei van ieder jaar zal in alle gemeenten als internationale arbeidersfeestdag gevierd worden, zoo mogelijk door optochten en vergaderingen.

Ten slotte werd tot de instelling van een veldarbeiderssecretaariaat besloten, aan hetwelk regelmatig opgaven omtrent arbeiders- en loonverhoudingen en over den stand der beweging ingezonden kunnen worden.

Het is voor den vreemdeling verbazingwekkend, met welk eene onbevangenheid deze boeren het spreekgestoelte bestegen om onvoorbeerd, in vloeiende taal, in beeldrijke spraak hunne gedachten uit te drukken.

« De arbeid, voor den oogst, zegde een der sprekers, moet thans vanwege de buitenlandse concurrentie in weinige dagen verricht worden, opdat de tarwe eene roo achtige kleur verkrijge. Maar men verlange niet dat wij de tarwe met ons bloed kleuren. »

En anderen:

« De levenselementen: lucht, water en zonlicht zijn gemeengoed, waarom ook niet het gewichtigste, de aarde? »

« Toen onze voorvaderen voor duizend jaar van dit land bezit namen, bestonden onder hen slechts vrije, gelijkberechtigde volks-eooten. Zoo moet het weder worden en de eerste stap hiertoe is de verkrijging van algemeen kiesrecht. »

En nog een andere:

« De priesters noemen ons vijanden van den godsdienst, omverwerpers en deelaers. Doch was Christus zelf niet revolutionair? En wie zijn de deelaers? Wij willen integendeel den grond in ééne hand brengen en tot gemeen goed maken. De deelaers zijn bij de machthebbers te zoeken, want zij hebben sedert eeuwen het land onder elkander verdeeld. »

Het herinnert aan het eerste christendom, wanneer men uit berichten der afgevaardigden verneemt met welk een geestdrift, deze menigte aan de nieuwe leer hangt, hoe zij bij samenkomsten in hare woningen of op 't vrije veld ontelbare malen door de politieke uiteengedreven, elke onderdrukking trotseerend, telkens weder te zamen komen om de ideeën te bespreken.

Het heeft in de pers met betrekking tot deze beide congressen niet aan stemmen ontbroken, die aan de sociaaldemokratische boerenbeweging den giftand meenden uit te trekken, met de bewering dat het alles slechts een bewijs was van den landhonger der boeren, doch dat het met de sociaaldemokratie in werkelijkheid niets had uit te staan.

Dergelijke beweringen behooren tot het gebied der oppervlakkige praatjes van bourgeoischrijvers, die aan de bezittende klasse goedkoopere troostredenen meenen te moeten bieden, van schrijvers die de dingen niet van nabij bezien, wellicht ook niet van nabij gezien willen.

En toch ware het voor zulke lieden, zoo gemakkelijk geweest juiste inlichtingen te krijgen.

Ik heb op het Czegleder-congres verscheidene klein-grondbezitters over hunne inzichten aangaande het gemeenschappelijk grondbezit ondervraagd en van degenen, die nog in de beste omstandigheden verkeerden luidde het bijna woordelijk overeenstemmende antwoord geregeld:

« O, wij hebben wel, wanneer wij hard arbeiden, nog een behoorlijk inkomen, maar onze kinderen zullen reeds proletariërs zijn. Wat wij dezen als erfdeel kunnen nalaten is, aan de verwezenlijking der sociaal-demokratische denkbeelden te arbeiden. »

De hongaarsche socialistische boerenbeweging, die zich binnen enkele jaren uit eenige komitatoren over geheel midden-Hongarije uitbreidde, de Duitschers en Serviers van Zuid-Hongarije in zijn stroom medesleepte en onlangs ook bij de slavakische boeren in het noorden (in de komitatoren Sohl en Gomor) en bij de duitse boeren in het westen (in de komitatoren Presburg, Wieselburg en Oedenburg) aan de oostenrijksche grens vasten voet begint te krij-

gen — deze beweging is ook ver buiten de grenzen van Hongarije van groote beteekenis. (Uit het Duitsch.)

Landlieden!

Zorgt dat de kiezerslijsten overal ter inzage liggen! Raadpleegt ze, ziet ze na!

Staat ge op de lijst niet, indien gij er recht toe hebt, laat het ons weten, hetzij per brief, hetzij persoonlijk aan onze propagandisten, die binnen een 8tal dagen tot u zullen komen. Wij zullen wel zorgen dat daar verandering aan gebracht worde.

Brieven zenden: Redactie *De Landbouwer*, Garenplaats, Gent.

Landlieden,

OPGEPAST VOOR UW STEMRECHT

Sinds de socialisten in de Kamers zetelen hebt gij u kunnen overtuigen van wat groot belang het stemrecht voor u allen is.

De werklieden hebben maar een deel stemrecht, eene reden te meer om te zorgen dat dit weinige hen niet ontstolen wordt. Daarom raden wij al de werklieden aan de kiezerslijsten eens goed te onderzoeken.

Zij die denken recht op stemmen te hebben en op de kiezerslijsten niet staan, of niet met het getal stemmen waarop zij recht meenen te hebben, moeten ons bij tijds verwittigen.

Zij die als kiezers geweigerd of geschrapt worden, moeten wel de redenen daarvan onderzoeken.

Wij geven hier een uittreksel uit de wet op de vorming der kiezerslijsten voor de Kamer.

Bewaar deze inlichtingen om u en anderen van nut te zijn en ongeleerde vrienden te helpen.

Algemeene voorwaarden om kiezer te zijn:

Voor de Kamer

- Men moet:
1. Belg zijn van geboorte of de groote naturalisatie bekomen hebben op 1 Juli '97.
 2. Ten volle 25 jaar oud zijn op 1 Juni '98.
 3. Minstens op 1 Juli 1897 een jaar woonachtig en wettelijk ingeschreven zijn in de gemeente waar men verblijft.

Voor den Senaat en den Provincieraad

De vorige voorwaarden vervullen, behalve dat men 30 jaar ten volle oud moet zijn op 1 Juni 1898.

Meervoudig Stemrecht

De wet verdeelt het kiezerskorps in drie categorieën: eenstemmige, tweestemmige en driestemmige kiezers.

Hebben ééne stem: Al de mannen die beantwoorden aan art. 1, 2 en 3 hierboven vermeld en om geene rechterlijke straffen uitgesloten of geschorst zijn.

Hebben twee stemmen: Al wie 35 jaar oud is en gehuwd of weduwnaar met wettige kinderen en 5 fr. personeele belasting betaalt op huurwaarde, deuren en vensters of meubelen.

Ook al wie eigenaar is van onroerende goederen met een inkomen van minstens 48 fr. 's jaars, volgens het kadaster, of bezitter is van een spaarboekje van 3350 fr., eene rente gevende van 100 fr. 's jaars.

Hebben driestemmen: 1. Degenen die een diploma hebben van hooger onderwijs of eene bediening vervullen van staatsminister, professor, consul, lid der Academie, bedienaar van een eeredienst, alsook de onderwijzers die vijf jaren dienst tellen.

2. Al degenen die eigenaar zijn of een spaarboekje of eene inschrijving op het grootboek hebben in de voorwaarden hierboven vermeld en terzelfdertijd gehuwd en 35 jaar oud zijn en minstens 5 fr. personeele belasting betalen als hierboven vermeld.

Het zij goed verstaan: als men geen 35 j. oud is en men vervult niet al de voorwaarden opgesomd in nummer 2, kan men niet meer dan 2 stemmen toegekend worden.

Zijn van 't stemrecht uitgesloten

Zij die lijfstraffelijk werden veroordeeld: De houders van huizen van ontucht, of die veroordeeld werden om een geheim ontuchthuis te hebben gehouden;

Degenen, die als krankzinnigen opgesloten zijn;

Degenen die ten minste voor 8 dagen gevang veroordeeld werden wegens diefstal, verhefing, misbruik van vertrouwen enz. (Voor dezen houdt de onbevoegdheid op tien jaren na de veroordeeling);

Degenen, die voor andere gevallen veroor-